

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא.....2
- ב. היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל.....4
- ג. היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה.....5
- ד. והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים וזו אלא אומר לו תן לבני סאתים חמין תן לפועלי סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין.....6
- ה. אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר.....8
- ו. אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך ישבע חנוני ... אמר לשולחני ... ישבע שולחני.....9
- ז. כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה.....10
- ח. שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ... אפי' נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל ... אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה.....13
- ט. ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה טועני רצוני שתשבע לי חייב.....14
- י. חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל.....16
- יא. והשביעית משמטת את השבועה.....18
- יב. עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר ... בעה"ב טרוד בפועליו הוא.18
- יג. אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה.....20
- יד. קציצה ודאי מדבר דכיר ליה.....21
- טו. עבר זמנו ולא נתן לו הרי זה אינו נשבע ונוטל חזקה אין בעל הבית עובר בכל תלין

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

טז. אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך..... 22

יז. שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך יכול לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בשטרא..... 22

יח. המפקיד אצל חברו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים בשטר צריך להחזיר לו בעדים 24

דף מה.

א. אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא

כבר התבאר לעיל דף מד: שכנגדו חשוד נשבע ונוטל כיצד, – החשוד¹ על השבועה אין משביעין אותו שום שבועה, שהתורה פסלתו בפסוק (שמות כג פסוק א) אַל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לְהִיטֵת עֵד חָמָס, שהרי אינו נקרא חשוד אלא כשנשבע פעם אחת לשקר, וכיון שנשבע לשקר הרי הוא רשע והתורה פסלה רשע להיות עד, משום שצריכין להשביעו שלא יעיד שקר בדכתיב (ויקרא ה פסוק א) וְשָׁמְעָה קוֹל אֱלֹהֵי וְגו', וכיון שהוא רשע לא יחוש לשבועת קול אלה ויעיד שקר.

לפיכך אין משביעין אותו לא שבועת התורה מן התורה ולא שבועה של דבריהם מדבריהם, ואפילו אם אומר התובע אני אקבל שבועתו אף על פי שהוא חשוד, אין שומעין לו כיון שהתורה פסלתו.

¹ שו"ע ונו"כ שם צב א ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ונקרא חשוד מי שנשבע פעם אחת לשקר, אחד שבועת העדות² ואחד שבועת הפקדון³, ושבועת שוא⁴ וביטוי⁵, ואפילו עבר על החרם שהחרימו הקהל נקרא חשוד כמו שהתבאר בב"ק קה:.

וכיון שהחשוד על השבועה פסול לשבועה מן התורה, אם יש לו דין עם אחד ונתחייב החשוד שבועה דאורייתא, כיון דמדינא היה לנו לדון לחשוד⁶ מתוך שאינו יכול לישבע משלם אפילו בלא שבועה יקפצו הרבה תובעים על החשוד ויפקיעו ממנו כל ממונו וירבו מתוך זה הרבה מחלוקת בישראל, ותקנו שאם נתחייב החשוד שבועה דאורייתא אותו שכנגדו לא יכול בלא שבועה כדינו אלא ישבע בנקיטת חפץ ויטול, שאז לא יקפצו כל כך עליהם התובעים כשיראו שיצטרכו לישבע דחמירא עליהו איסורא דחומר שבועה.

² וכי תימא שבועת העדות מאן מוכח שעבר עליה דילמא אישתלאי ולא מזיד הוא, ו"ל דמיירי שהיה העדות כל כך קרוב למעשה שהעיד עליו, שאי אפשר לתלות בו השכחה לא אמרינן בזה דילמא אישתלאי להכשירו. לבוש וסמ"ע שם ב, אבל מדברי הרשב"א שהביא הר"ן שם מוכח דבכל ענין אינו יכול לומר שכחתי, וכן מוכח להדיא בתשובת הרשב"א [ח"ג סי' של"ג] שהביא הב"י סימן ל"ד סעיף ו' [מחודש ז'] והדרכי משה [שם] וסמ"ע שם ס"ק י"ג. ולכאורה דברי סמ"ע סותרים זה את זה, וגם נסתרים ממ"ש הרב סימן ל"ד סעיף ה' דאינו יכול לומר שזוג הייתי דהרשב"א מפיק לה משכחתי. ויש לישב בדוחק, ודוק. וכן דברי העיר שושן סותרין זה את זה מסימן ל"ד [סעיף ה'] לכאן [סעיף ב'], ע"ש. ש"ך שם א

³ שלא ראהו בידו בשעת כפירה, אבל אם ראהו בידו דליכא למימר אשמוטי קמשמט, אפילו בכופר גרידא בלי שבועה פסול, רק מיירי דלא ראהו וי"ל אשמוטי קמשמט, ולכך בעינן דווקא שבועה, סמ"ע (סק"ג). וגם פקדון נקט לאו דוקא, הוא הדין דכפר במלוה ונשבע לשקר ג"כ פסול וחשוד, ושם לעולם שייך אשמוטי עד דמשתבע לשקרא, ובזה אפילו היה הדבר משעה שנמסר לו הפקדון עד זמן שבועה זמן רב מ"מ לא אמרינן אשתלי, דרמ"א עליו לזכור מה שיש בידו משל חברו. ואם כן ה"ה בנשבע לפרוע לחבירו לזמן, ועבר הזמן ולא פרע, דאין לו התנצלות דשכח דג"כ רמ"א עליו לזכור כמו בפקדון של חברו כיון דשבועה עליו. אורים ג' שבועת שוא מיקרי, הן שנשבע לשנות את הידוע על עץ שהוא אבן, הן שנשבע על דבר הידוע לכל כגון על עץ שהוא עץ. ושקר, הוא שנשבע על דבר שבשעת שבועה אינו ידוע שמשקר ואח"כ נתוודע שהוא שקר. כן איתא בגמרא פרק ג' דשבועות [כ"ט ע"א] וכתבו רש"י ור' אליהו מזרחי על מה שכתוב בפרשת יתרו [שמות כ' ז'] לא תשא שם אלקיך לשוא, ע"ש. קמ"ל, אף על גב דאינו רע לבריות אלא רע לשמים, מ"מ נחשב חשוד ג"כ לענין שבועות שבינו לבריות. לשון רש"י [שבועות מ"ה ע"א ד"ה ואפילו] ושבועת ביטוי. לשון דקרא בפרשת ויקרא [ה' ד'] הוא, דכתיב לבטא בשפתים להרע או להטיב, שנשבע שאכל ולא אכל או איפכא. סמ"ע שם דה

⁵ ויש אומרים דוקא בשבועה דלשעבר הוא חשוד, כגון שנשבע אכלתי והוא לא אכל או לא אכלתי ואכל, שבשעה שיצאה השבועה מפיו יצאה לשקר, אבל בשבועה דלהבא כגון שנשבע שיאכל ולא אכל או שלא יאכל ואכל שבשעה שנשבע אינו משקר, אינו נעשה בשביל כך חשוד שיוציא להדיא שבועת שוא מפיו. ולפי זה גם העובר על החרם שגזרין הציבור אינו נקרא חשוד, דהא לא הוציא שוא מפיו בשעת החרם. סמ"ע שם כא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ב. היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוח ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל

הפסול לעדות מחמת עבירה בעבירה של תורה, כגון מלוח בריבית או אוכל נבילות וכיוצא בו⁷, וי"א⁸ שאפילו המגביה ידו על חבירו אף על פי שלא הכהו, שנקרא רשע, הרי הוא חשוד, ושכנגדו נשבע ונוטל עד שישוב מרשעו ויקבל דין. וי"א⁹ שאינו פסול אלא בעבירה של ממון¹⁰.

וכן בפסול בעבירת ממון של דבריהם¹¹ כגון מפריחי יונים ומשחק בקוביא שהתבארו במסכת סנהדרין דף כז. ודף לד: נקרא חשוד. אולם לכו"ע אינו נפסל מחמת שעבר עבירה דרבנן שאין בה חימוד ממון¹².

⁷ שו"ע ונו"כ צב ג כ"כ הרמב"ם

⁸ באר הגולה שם ו

⁹ עיין שו"ת משכנות יעקב חושן משפט סימן יד שכתב אוכל נבילות דלא מצינו שפסול לשבועה לענין ממון, דחשוד לדבר א' אין חשוד לדבר אחר, וכ"כ הפוסקים דחשוד לדבר א' לבד מנבילה כשר לשחוט בלי בדיקת הסכין, דלא כהרמב"ם רק החשוד על גזל פסול לשבע על ממון שהוא אותו דבר שנחשד עליו לא מהני שבועתו כדקיי"ל ביו"ד דמומר לנבילות לתיאבון אין נאמן אף בשבועה לומר שחטתי יפה והוא מגמ' דב"מ דא' מגו דחשוד אממונא כו' ועיי"ש בתוס' בשם ר"י חסיד ולהכי לא חשיב במשנה דשבועות כ"א מלוי בריבית ומשחקי בקוביא ואינך פסולי ממון ולא א' אוכלי נבילות דפסולין לעדות אבל לשבועה נראה דכשרין לכל הפוסקים דחשוד לד"א אינו חשוד לדבר אחר, רק להרמב"ם גבי שחיטה ס"ל דפסולין אבל לעדות כל שהוא נקרא רשע פסול לעדות מה"ט וא"כ הא עובר על השבועה דלהבא מי גרע מאוכל נבילות דפסול לעדות, ונראה שכל הפוסקים מודו בזה לענין עדות ולכן סתם הטור כאן לפסול ובס"י צ"ב גבי שבועה כתב הדבר במחלוקת. וד' ב"י צ"ע גם מ"ש בשם רמב"ם שכל הפסול לעדות כו' פסול לשבועה הוא נכון לדעת רמב"ם גבי שחיטה אבל לדעת שאר הפוסקים צ"ע מה ענין עדות לשבוע' דגבי עדות כל שנקרא רשע פסול ובשבועה בעי שיהא חשוד על אותו דבר. זה הנ"ל ברור. ודו"ק. והוא כדעת התוס' רי"ד וכן דעת הריב"ש בס"י רס"ן,

¹⁰ והנה לענין חשוד על העריות, מצינו שנחלקו הפוסקים אם כשר לעדות אם לאו, לדעת הרי"ף פסול לעדות, ולדעת הרא"ש כשר לעדות מלבד לעדות אשה, ועיין בשו"ע, חו"מ סי' לד, סעיף י"ח ברמ"א. וא"כ ההלכה האם החשוד על העריות הוא חשוד על השבועה, תלוי במחלוקת זו אם הוא כשר לעדות אם לאו. לדעת הרי"ף הסובר שהוא פסול לעדות, פסול לשבועה, ולדעת הרא"ש שס"ל כשר לעדות כשר אף לשבועה. והואיל ובשו"ת משכנות יעקב הנ"ל הכריע, שלענין חשוד על השבועה לא פסולו לשבועה אלא מי שעובר על עבירות ממון, א"כ חשוד על העריות יהי' כשר לשבועה.

¹¹ כל אחד נפסל לפי ענינו, העובר על איסור דאורייתא נפסל מן התורה, ועובר על איסור מדרבנן נפסל מדרבנן. סמ"ע שם ח

¹² שער משפט שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכל מי שחשוד ליקח ממון חבירו חשוד גם כן על השבועה¹³, כמו שהתבאר במסכת ב"מ דף ה: ו. ודוקא שיש עדים שלקח ממון של חבירו, או שהיה פקדונו בידו וכפר אבל בלא עדים שתבעו בלא עדים, ואמר לקחת משלי או הפקדתי בידך לשמור, והוא טוען להד"ם אינו חשוד, ותיקנו חז"ל שישבע היסת, ולא אמרינן מינו דחשוד בעיניו אממונא חשוד נמי אשבועתא וישבע לשקר, שמה ספק¹⁴ מלוה ישנה יש לו עליו בא לכפור עד שיוודע לו האמת, ובשביל כך תפס אותו¹⁵,

וכן בהלואה אינו חשוד על השבועה. בהלואה או חוב אפילו כופר הכל, אפילו נשבע¹⁶, אף על פי שמביא עדים להכחישו, אינו חשוד אממונא כל זמן שלא נשבע, שמכיון שמלוה להוצאה ניתנה אומרים אנו אשתמוטי קא משתמיט מיניה עד שיהיו לו מעות ולא לכפור ולגזול התבונן.

ג. היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה

¹³ ועיין במ"מ מה' טו"נ פ"ב ה"א, שבכלל זה הוא גם שבועת היסת, ועיין לה"מ שם, ובקצות, סי' פ"ז ס"ק י"ט. ¹⁴ שאם ודאי מלוה יש לו א"כ יהא נאמן הנתבע בלא שבועה, וממה נפשך אם אנו חושדין אותו דאין לו עליו מלוה ישנה ורוצה לכפור בממונא של התובע, א"כ מאי אהני בשבועה הא אמרינן החשוד על הממון חשוד ג"כ על השבועה, ואם נאמר שיש בידו, א"כ ג"כ נאמינוהו בלא שבועה, אלא דחיישינן שמהא הא נתבע עצמו נסתפק בדבר אם נשאר לו ביד התובע ממון כל כך, ודעתו לתפוס בממון זה שסבר היום או מחר יתברר לו מתוך פנקסו וחשבונו שחייב לו כל כך, ואם לא יוודע לו אז יחזיר להתובע זה הממון ולא יחזיק בו מספק, ומשו"ה אמרו חז"ל שישביענו התובע, ואז ודאי לא ישבע שאינו חייב לו אם לא שיהיה ברור לו כל כך, דיחוש שמה לא יתברר לו לאחר זמן שנשאר בידו כל כך ונמצא שנשבע למפרע לשקר ולא יהיה לו תקנה בחזרת הממון. סמ"ע שם יא, ועיין תומים (סק"ד) שכתב פירוש אחר דאם יש ביד אחד חפץ וטוען שהוא שלו, ונתברר שהוא של אחר, וזהו רוצה להחזיקו לעצמו, אם לא חטפו ולא נמסר לו בעדים אף על גב דצריך להחזירו ולא נאמן במענתו, מ"מ לא נעשה חשוד דאמרי' דחייב ליה ולכך תפסו, ולפי"ז אין צריך להגיה ספק מלוה, דהנכון מלוה ודאי.

¹⁵ וכי תימא אם כן גם כשיש עליו עדים שלקח ממון חבירו למה יפסל נימא גם כן שמה לקחו משום דמלוה ישנה יש לו עליו, אין זו קושיא, דכשיש עדים שלקח כו' הו"ל אצלינו גזלן ודאי ומלוה ישנה אצלינו הוא ספק, דאנן לא ידעינן אם כן הוא בודאי שיש לו מלוה ישנה עליו, ואין ספק מוציא מידי ודאי, אבל כשאין עדים שלקח כו' אלא זה טוענו כך, הו"ל לדידן ספק גזלן דשמה התובע משקר וזה תופש משלו משום דמלוה ישנה יש לו עליו, לפיכך אינו נעשה אצלינו חשוד, אף על פי שאנו מטילין עליו שבועה על טענת חבירו כשתובעו, לא משום דחשדינן ליה אממונא משביעין אותו, אלא דחיישינן שהוא תופש בממונו של זה משום שיש לו עליו ספק מלוה ישנה ומכאן ספק הוא תופש בממונו.

¹⁶ עיין קצות"ח שם ד האריך האם הוא משום אישתמוטי או שמה חייב לו ממקום אחר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר לעיל דף מא. שאם¹⁷ שניהם חשודים שגם התובע אינו יכול לישבע וליטול, חזרה השבועה למחוייב לה¹⁸ דהיינו הנתבע, וכיון שהנתבע גם כן אינו יכול לישבע שהתורה פסלתו מפני שהוא חשוד, אמרינן הכא מתוך שאינו יכול לישבע משלם¹⁹. ויש אומרים²⁰ כיון ששניהם חשודים יחלוקו ביניהם.

יש אומרים²¹ דהא דבחשוד שכנגדו נשבע ונוטל דוקא כשלא היה יודע כשהתחיל להתעסק עמו שהיה חשוד, אבל אם היה יודע כשהתחיל להתעסק עמו לא תקנו לו שישבע ויטול, שאם כן כל אחד יעסוק עמו ויבא עמו לידי מחלוקת לגלגל עליו שבועה כדי שישבע ויטול, אלא פטרינן לחשוד לגמרי, ויש חולקין²².

**ד. והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על פנקסי
שאתה חייב לי מאתים זוז אלא אומר לו תן לבני סאתים
חטין תן לפועלי סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא
נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין**

כבר התבאר לעיל דף מד: שהחנוני על פנקסו כיצד²³, – תקנו לחנוני גם כן שישבע על פנקסו ויטול, משום שהוא צורך מאד לבעלי בתים ולפועלים שיקיף להם החנוני לכשיצטרכו לו, וגם לחנוני התקנה היא תועלת לו שהוא אי אפשר לו למכור חנותו בלא הקפה, ואם לא תקנו להם תקנה זו ברוב לא היו מקיפין מן החנות.

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם ז

¹⁸ המחבר בדעת הרי"ף [שבועות כ"ט ע"ב מדפי הרי"ף] ורמב"ם [פ"ב מטוען ה"ד] והרמב"ן [במלחמות ל"א ע"א מדפי הרי"ף] וריטב"א פרק קמא דקדושין [כ"ח ע"א]

¹⁹ דליכא הכא חשש דשמא יקפצו הרבה חשודים עליו, דמילתא דלא שכיחא הוא.

²⁰ דעת הרמ"א שם כהטור בשם רב האי והרא"ש ומרדכי פ' הנשבעים וב"י בשם ר"ת, והכריע כן נראה לי לדון, דהמוציא מחבירו עליו הראיה. ובש"ך ט כתב וכן נ"ל עיקר, ולא מטעם המוציא מחבירו עליו הראיה אלא עיקר מן הש"ס [שם], דרב נחמן עבר עובדא דיחלוקו,

²¹ רמ"א מרי"ן

²² שם משו"ת הרא"ש

²³ שו"ע ונו"כ שם צא א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כיצד, בעל הבית שאמר לחנוני תן לפועלים או תן לבני סלע²⁴ מן החנות בעד סלע ואני פורע, והוא מודה שאמר לו כן²⁵, או שיש עדים בדבר, והחנוני בא ואומר כבר נתתי להם והפועלים אומרים לא קבלנו ממנו כלום, אין החנוני נוטל מבעל הבית עד שישבע בנקיטת חפץ, ובפועלים²⁶ שניהן נשבעין²⁷ בנקיטת חפץ בעין של תורה ונוטלין מבעל הבית.

ואם ישנן שניהם בפניו²⁸ צריכין לכתחילה וי"א אף בדיעבד²⁹ שישבע כל אחד בפני חברו, קודם³⁰ החנוני בפני הפועלים, ואחר כך הפועלים בפני החנוני³¹ כדי שיתביישו יותר.

וכיון שתקנו הראשונים כן לחנוני, אמרו האחרונים³² דהוא הדין אם אמר אדם לחבירו הלוני מנה ופרע לבעל חובי, זה אומר נתתי וזה אומר לא קבלתי, ישבעו שניהם זה בפני זה וישלם בעל הבית לשניהם.

²⁴ סמ"ע א

²⁵ אבל אי כופר בכולו או במקצת, נשבע בעל הבית ונפטר מחנוני. בסמ"ע שם ב אך הש"ך ב כתב שאם כופר בכולו או במקצת פטור הבעל הבית מפילו מהיסת כיון דהפועלים מכחישים החנוני ג"כ.

²⁶ ובבבא אין בל צריך לשלם כלום שהרי אינו חייב לו

²⁷ אע"ג דחד מיניהו ודאי משתבע לשקר, מ"מ לא רצו חז"ל לחייב הבעל הבית עד שישבעו שניהן. וכשישבעו נוטלין שניהן, דהרי לפועל ודאי היה חייב, ולחנוני אמר שיתן להפועל ולא א"ל שייחד עדים לנתינתו, דיכול לומר סברתי שהן נאמנים בעיניך שלא יכפרו כל שלא א"ל תן להן בפני עדים. סמ"ע שם ג. ואפשר שאין כאן שבועת שוא, דאולי החנוני אומר אמת, רק בעד"ב חייב לפועלים ממקום אחר, ולכך אומרים לא נטלנו פירושו על שכירות, כי מה שנטלנו שלנו הוא מקדם, ואין כאן שבועת שקר בבירור. אורים שם ג

²⁸ שאם אין שניהן בפניו יאמר כל אחד לבעל הבית אייתי אתה לזה שכנגדי ואשבע לפניו, ואני צריך למעות שלי ואשבע שלא בפניו. סמ"ע שם ד

²⁹ כתב הב"ח [סעיף א'] דהיינו לכתחילה, אבל אם נשבע שלא בפני חברו א"צ לחזור ולישבע כדלעיל סימן פ"ז סעיף כ"ג. ואינו מוכרח, ד"ל דשאני הכא כיון דודאי חד מיניהו לשקרא משתבע, וגם בסימן פ"ז גופיה הריטב"א [בתשובה סי' קס"ט] חולק, הביאו ב"י שם מחודש (כ"ו) [י"ג], ע"ש

³⁰ כך דייק בש"ך ה' דחנוני נשבע תחילה, דהא כששניהם אינן נשבעין בע"כ צריך לשלם לפועלים ולא לחנוני, א"כ הפועלים יאמרו דילמא החנוני לא ישבע, אבל החנוני בע"כ צריך לישבע כדי ליטול. וכ"כ בעל התרומות שער כ"ט [ח"ב ס"ג] בשם רבינו אפרים דעדים נשבעין תחלה שהן שלוחין ומביאו ב"י [סעיף ד'], ה"נ החנוני כשלוחו של בעל הבית הוא. ואף על גב דלקמן סימן קכ"א ס"ק (מ"ה) [מ"ז] כתבתי דלא קי"ל כרבינו אפרים גבי עדים, היינו משום דאנן קי"ל התם [סקמ"ט] דהעדים נשבעים היסת לפטור והמלוה בנקיטת חפץ ליטול, אבל הכא ששניהם נשבעים ונוטלים, מדרבינו אפרים נשמע דהכא החנוני צריך לישבע תחילה, ודוק. וקצת צ"ע דלשון הלבוש משמע דפועלים נשבעים תחילה.

³¹ ואפילו החנוני הוא גוי, אם מכחיש לפועל או בעל חוב ישראל צריך הישראל לישבע, ונראה דאף למה שכתבתי לקמן סימן קמ"ט סעיף י"ד [סקי"ג] דלכאורה משמע מדברי הרב המגיד פ"ד מטוען [ד"ה] דאין משביעין היסת על פי ברי של גוי, מ"מ הכא ליטול אפשר דכו"ע מודו דאינו נוטל אלא בשבועה. ש"ך שם ג

³² וקמל"ן בזה דלא תימא דוקא לבעל הבית עם חנוני שרגיל להקיף ממנו ודרך החנוני להקיף כדי למכור דבר חנותו, תיקנו כן משום תיקון העולם, קמל"ן דה"ה באינך. סמ"ע שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכשנשבעין אין נשבעין ביחד בבת אחת, כיון דממנה נפשך אחד מהם נשבע לשקר והרי אנו שומעין ודאי שבועת שוא, אלא ישבע זה אחר זה, שבשעה שכל אחד נשבע אני אומר שעכשיו אמת נשבע.

ה. אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו

דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית

שנתן לו את הדינר

בעל הבית³³ שאמר לחנוני³⁴ תן לי בדינר פירות, ומדד לו ונתנם לפניו לרשות הרבים והרי הפירות מונחים ברשות הרבים, והחנוני תובע הדינר והלוקח אומר נתתיו לך והשלכתו לתוך כיסך, תקנת חכמים הוא שנשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונוטל הפירות³⁵, שטענת הבעל הבית מעולה מטענת

³³ שו"ע ונו"כ צא ט

³⁴ עי' בפרישה ובש"ך שהביאו כמה שיטות בהלכה זו, ומכיון שהמחבר והרמ"א סתמו כפירוש הרי"ף והרמב"ם, וכן נראה הכרעת האחרונים, לא אאריך כאן בשאר הפירושים, אלא כפי מה שהובא בשו"ע ומדברי האחרונים בשיטה זו.

³⁵ בדעת הרמב"ם, והיינו שנשבע בנקיטת חפץ כעין של תורה, והיא שבועת המשנה, אבל אין זה שבועת היסת, וכתב הסמ"ע דכיון שהחנוני מודה שהפירות הללו הניחם ברה"ר בשביל לוקח זה שקנאן, אלא שטוען שעדיין לא נתן לו המעות, ה"ז כאילו החנוני בא להוציא מיד לוקח, ולכן נשבע הלוקח ונפטר מהדינר ונוטל הפירות שמודה לו החנוני שקנאן, ועיין בש"ך שם לאחר שהאריך בפירושי הראשונים כתב על פירוש הרי"ף והרמב"ם שהפירות מונחים ברה"ר, דכיון שהרבה ראשונים חולקים ומפרשים הסוגיא באופן אחר, ודלא כהרמב"ם שמפרש דשניהם טוענים ברי, א"כ הוי ספקא דדינא, שהב"ד אינם יודעים מי מהם נאמן יותר, אבל הבע"ד בעצמו ודאי יודע האמת, וכיון ששניהם טוענים ברי היה צריך לפסוק כל דאלים גבר רק שבחפץ זה שיש בו חזקת מרא קמא, לא אמרינן כל דאלים, אלא מוקמינן אחזקת מרא קמא והוא החנוני, אף על פי שעתה הם ברה"ר, ונשבע היסת ונפטר, ולפי"ז אפילו כשהחנוני ספק והלוקח ברי אפשר שנשבע חנוני היסת שאינו יודע ולוקח הפירות, כדקיי"ל גבי מחליף פרה בחמור דאזלינן בתר חזקת מרא קמא אפילו בברי ושמא, עיין שם. ובקצה"ח סק"י מיישב דברי הרמב"ם וכתב דלא שייך לומר כאן חזקת מרא קמא גבי חנוני, דלא אזלינן בתר חזקת מרא קמא אלא כשהספק הוא אם מכר או לא, אבל בג"ד שהחנוני מודה שמכר והקנה הפירות באחד מדרכי הקנין, שהרי אם אינו מודה כבר כתב הרמב"ם שנשבע חנוני, ונמצא שהפירות בודאי כבר יצאו מרשות מרא קמא ונכנסו לרשות לוקח, ואין החנוני תובע אלא דמים, והרי הלוקח מוחזק בדמים, ולכן נשבע ונפטר, אלא שהקשה הקצה"ח כיון שאינו ידוע שמכר אלא עפ"י החנוני, וא"כ יהא החנוני נאמן בתביעתו על דמי המקח במינו דלא מכרתי, ואז היה נאמן, ותירץ שכיון שאינו תובע אלא דמים, חשיב כמינו להוציא, ובנה"מ סק"ט תמה על הש"ך במאי דס"ד לומר כאן כל דאלים גבר לדעת הרמב"ם, דלא אמרינן כל דאלים אלא כבההיא ארבא שזה אומר ידידי וזה אומר ידידי הוא, אבל הכא ממ"נ אם כבר קנה באחד מדרכי הקנין הרי המוכר מודה שהם של לוקח ואינו תובע אלא דמים, ואם לא קנה בדרכי הקנין, אלא שהלוקח קצת מוחזק משום שהמוכר מדד לצרכו, מ"מ לא שייך דין כל דאלים, שהרי הלוקח מודה שאינם שלו ולא קנאם בקנין, ותירץ הנה"מ עפ"י דברי הב"ש והח"מ באהע"ז סימן קכ שאם מכר הגט לבעל בהקפה אין הגט נקרא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

חנוני, שהרי חנוני גופיה מודה שמכר לו הפירות ואינו תובע ממנו אלא דמיהם ומשום הכי בעל הבית נשבע ונוטל ולא חנוני.

ואם אחד מהם מוחזק בפירות, נשבע היסת ונפטר³⁶.

ו. אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים

לתוך ביתך ישבע חנוני ... אמר לשולחני ... ישבע

שולחני

ואם אין החנוני מודה שמכרם, אף על פי שמודה שקיבל ממנו הדינר, אלא שטוען שהוא עבור פירות אחרים שכבר הוליד הלוקח לביתו³⁷, נשבע החנוני שבועת חכמים שלא נתן לו בעל הבית את הדינר אלא בשביל הפירות שלקח כבר והוליקם לתוך ביתו, ונוטל החנוני אלו הפירות שהם מונחים ברשות הרבים. שכיון שאינו מודה הרי הבעה"ב רוצה להוציא הפירות

גזול, אבל אם מכר לו ע"מ שישלם מיד ולא שילם הוי גזל ביד האשה, ומוכח דכל שמכר ע"מ לשלם מיד לא אמרינן שהמעות נעשו כחוב עליו, אלא יש למוכר בעלות בגוף החפץ, ואפילו לא עייל ונפיק אזורי, וכ"כ בשם הרי"ף בתשובה שאין המכר נחלט אלא בפרעון דמי המקח או בזקיפת הדמים במלוה, ולפי"ז בג"ד אף שהחנוני מודה שמכר אבל טוען שלא קיבל הדמים, הרי גוף הפירות עדיין של חנוני, ולדברי הלוקח שטוען שנתן הדינר הרי הפירות הם שלו ממש, והוי דומיא דזה אומר שלי וזה אומר שלי, ושפיר יש מקום לומר כל דאליה גבר, אלא שסובר הש"ך דבזה אולינן בתר חזקת מרא קמא, וסיים הנה"מ שלדעת הש"ך מיירי אפילו יש עדים שעשה אחד מדרכי הקנין.

³⁶ רמ"א שם והקשה בקצה"ח שם דמאי מהני מה שהחנוני מוחזק, כיון שמודה שהקנה לו בקנין ואינו תובע אלא דמים, אמאי נשבע היסת, הרי לדעת הרמב"ם צריך שבועה בנקיטת חפץ, וכמ"ש בשו"ע סימן עב סעיף יז, ותירץ דס"ל להרמב"ם דכיון שהסחורה היא בעין, אף על פי שכבר קנאו בקנין, מ"מ כשתופס גוף הסחורה מהני להיות מוחזק שלא יהא צריך שבועה בנק"ח, וה"ז דומה לעיסקא שנוטל בלא שבועה, וכמ"ש בשו"ע סימן קח סעיף ד, ובנה"מ שם כתב דלא דמי להא דסימן קח שיש עדים שהוא מזה העסק שנוטל מן היורשים בלא שבועה, דשם אפילו שבועת היסת אינו צריך כיון שהוא תוך זמנו והעיסקא בעין, אבל אם מכר סחורה בהקפה והסחורה אצלו כמשכון, וטוען פרעתך, ודאי שנשבע בנק"ח, וע"כ הטעם הוא דכיון שהחנוני טוען שלא קיבל הדינר והפירות הם שלו, כמ"ש לעיל, הוי ככופר הכל ואין עליו רק שבועת היסת, עיין שם.

³⁷ בלבוש כתב וטוען שכך היה מעשה שבא אליו הבעל הבית ולא היה בידו דינר ואמר לו תן לי בדינר פירות ועכשיו אביא לך את הדינר, ונתן לו הפירות והוליקם לתוך ביתו ואחר כך חזר אליו ופרע לו את הדינר, והבעל הבית טוען לא כי אלא קודם שנתתי לך את הדינר לא לקחתי פירות מעולם, ולא נתתי לך את הדינר אלא בשביל אלו הפירות שהם מונחים לפנינו ברשות הרבים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

מחזקתו של חנוני³⁸, שהיו ידועים שהם שלו, ולכן נשבע בנקיטת חפץ ונפטר³⁹.

וכן כשנתן הלוקח⁴⁰ דינר ובא ליטול המעות המונחים ברה"ר, והשלחני טוען דינר זה הוא דמי מעות שכבר נתתי לך והולכת לביתך, נשבע השלחני בנקיטת חפץ.

ז. כשם שאמרו פוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה

גרושה הבאה לתבוע כתובתה אינה חייבת שבועה אלא אם טוען הבעל שקיבלה כבר כמו שהתבאר לעיל דף פו: אולם פעמים שמשיעין אפילו גרושה⁴¹ אפילו לא יטעון הבעל תשבעי לי שלא פרעתיך, כגון פוגמת כתובתה או עד מעידה שהיא פרועה, וכן כשגובה מנכסים משועבדים והנפרעת שלא בפניו.

פוגמת כתובתה כיצד, כגון שהיתה כתובתה אלף זוז והוא אומר קבלת כל כתובתיך והיא אומרת לא קבלתי אלא כך וכך, אפילו יש לה עדים כמה קבלה, שמסתבר לומר שלא פרע היתה בלא עדים, ואפילו דקדקה מה שנמלה אפילו בחצי פרוטה, שהיה אפשר לומר כיון דדקדקה בודאי אומרת אמת, גם אם אין הבעל אומר תשבעי לי שלא פרעתיך את היתה, בכל זאת אנו טוענים לה שמא קיבלה היתה⁴², ולא תיפרע אלא בשבועה⁴³.

³⁸ דהכא טענתיה דחנוני מעליא מפי מטענתיה דבעל הבית, לפי שלדבריו אין לבעל הבית שום דברא בפירות הללו, ובעל הבית מודה לחנוני שהם שלו אלא שהוא נתן לו הדינר בשבילן, אם כן הם יותר בחזקתו של חנוני מבחזקתו של בעל הבית ומטענתיה דחנוני עדיפא מדבעל הבית.

³⁹ סמ"ע שם.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם.

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם צו ז.

⁴² ח"מ שם כג.

⁴³ אולם אם אין הבעל טוען אין משיעין במטענת שמא. ח"מ שם כג.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכן הדין בפוגם שטרו, שהיה לו שטר בסך אלף זוז והלוה טוען פרעתי כולו והמלוה טוען שלא נפרע אלא מקצתו, אין הלוה חייב לפרוע אלא כשישבע המלוה שבועת המשנה⁴⁴, ואם יש בשטר נאמנות נוטל בלא שבועה, ויש אומרים שאם הוא תוך זמנו נפרע בלא שבועה⁴⁵.

אם כתוב הפרעון בתוך השטר בין השיטין אינו חשוב כפוגם שטרו לחייבו שבועה⁴⁶.

היה הפרעון כתוב בתוך השטר על מקום הגרר והלוה טוען שפרע יותר אלא שהמלוה מחק וכתב סכום פחות, אם הכתב הוא כת"י של הלוה אינו נאמן.

וכן כשעד⁴⁷ אחד מעיד שהיא פרועה, כגון שכופרת בכל ואומרת לא נפרעתי כלום, ועד אחד מעיד שהיא פרועה⁴⁸, לא תפרע אלא בשבועה נגד העד.

וכן כשעד אחד מעיד על שטר הלואה שהוא פרוע לא יפרע אלא בשבועה⁴⁹, ואם הוא תוך זמנו נפרע בלא שבועה.

וכן הדין⁵⁰ אם היא טורפת כתובתה מלקוחות אינה טורפת מהם אלא בשבועה, והוא הדין כל מלוה הטורף מן הלקוחות אינו גובה בלא שבועה⁵¹.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ חו"מ פד א שאע"פ שפרעון המקצת היה בעדים או בשובר, לא אמרינן שאם פרע יותר היה ג"כ פורע בעדים או בשובר, ועי' עוד בשו"ע ונו"כ שם, וכתב בשו"ע שם סוף סעיף ה שאם מת המלוה ולא נשבע אין היורשים יכולים לגבות, שאין אדם מוריש שבועה לבניו, ועי' סמ"ע ושו"ך שם.

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שם ב, דחזקת דאין אדם פורע תוך זמנו מסייע למלוה, והאחרונים הביאו בשם המ"מ שמפקפק ע"ז, שהרי איתרע חזקה זו בהודאתו שפרע מקצת, ועי' קצוה"ח שם סק"א, ועי' נחל יצחק.

⁴⁶ שו"ע ונו"כ שם ג

⁴⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם ח

⁴⁸ עכ"מ פי"ז מאישות הי"ז שכ' דוקא כשטוען ברי ועמלמ"ל פ"ה משאלה שחולק ע"ז ולפענ"ד דברי הכ"מ נכונים דכל שיש שטר א"י להשביע מספק ע"י ע"א ועש"ך חו"מ סי' פ"ד ס"ק ז' ועשו"ת תשב"ץ ח"ב סי' י"ט ועי' לקמן בסימן קט"ו בח"מ ס"ק למ"ד ובב"ש ס"ק ל"ד. שי למורה שם ח

⁴⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ שם ה

⁵⁰ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם ט

⁵¹ ומעמא משום דאי הוה גובה מן המלוה גופיה והוה טעין ליה אשתבע לי דלא פרעתיך דינא הוה דמשביעין ליה, ואי לא טעין לא טענינן ליה הואיל ונקט שמרא כמבואר בלבוש עיר שושן, אבל בשביל לקוחות אנן טענינן, דילמא אי הוית גבה מן הלוה הוה טעין לך אשתבע לי דלא פרעתיך ובעית אישתבועי אם אין לך נאמנות בשטר, השתא אנן טענינן דפתח פיך לאלם הוא. לבוש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ומשביעין אותו⁵² שלא נפרע חוב זה, וכולל בשבועתו שאין זה שטר אמנה⁵³, ולא מחלו ולא מכרו לאחר⁵⁴, ואחר כך מורידים אותו לנכסי הלוקח בשומא שלו. ואם הוא תוך הזמן, טורף בלא שבועה⁵⁵.

וכן אם⁵⁶ היא נפרעת עיקר כתובתה ותוספת מנכסי היתומים שנפלו להם בירושה, או נפרעת שלא בפניו כגון שגירש והלך לו, ובאה לבית דין לגבות כתובתה מנכסיו, שמגבין אותה אפילו שלא בפניו, אינה גובה אלא בשבועה⁵⁷. והוא שיהיה הבעל במקום רחוק שיש טורח להודיעו, אבל אם הוא במקום קרוב להודיעו מודיעין אותו. וכמה קרוב, כדי שילך השליח ויחזור תוך שלשים יום, מודיעין אותו ואם לא יבא ישביעה ותטול כתובתה, והאשה נותנת שכר השליח ומוספת על כתובתה.

וכן הבא⁵⁸ ליפרע חוב מנכסי יתומים אפילו גדולים⁵⁹ שנפלו להם בירושה, במקום בו יכול להפרע, צריך לישבע⁶⁰ שלא פרעוהו⁶¹.

⁵² שו"ע ונו"כ חו"מ צח יט

⁵³ שו"ע ונו"כ חו"מ קיד ד דוקא כשצריך לישבע עיקר השבועה דאינו פרוע בו, תיקנו חז"ל לכלול גם כן שבועה זו אגב אותן שבועות, אבל אם נתברר שלא פרע לו, אינו צריך לישבע בשביל זה לחוד שלא אמנה הוא, סמ"ע שם יג

⁵⁴ ש"ך שם ג שזה רק מצד גלגול ולא מעיקר שבועת המשנה ולכן בתוך זמנו שאין צד פירעון שאין אדם פורע תוך זמנו אין ממה לגלג עליו שבועות אלו.

⁵⁵ זהו דוקא להרמב"ם (פי"ד ממלוה ה"א), אבל לרב האי (הובא ברמב"ן ב"ב ה' ע"א) והרא"ש [ב"ב פ"א סי' ט'] צריך שבועה. סמ"ע שם יד

⁵⁶ שו"ע ונו"כ אבהע"ז שם א

⁵⁷ אף על גב דקי"ל חזקה אין אדם פורע תוך זמנו מ"מ אשה דאית לה כתובה מתקנת חז"ל חיישינן טפי שמא התפיש לה צררי כ"כ תוספ' פ' השולח וריש ב"ב והרא"ש שם וא"ל א"כ למה תגבה בשבוע' מ"ש ממוזן בנותיו דאית להו מתקנת חז"ל ואין טורפי' מן הלקוחות אפי' בשבועה והתם ג"כ החשש משום צררי תירצו תוס' משום בבנותיו יש חשש יותר משום דניחא ליה בהרווחה דידהו יותר. ב"ש שם א

⁵⁸ שו"ע ונו"כ חו"מ קח ג, יז

⁵⁹ בג' דרכים אלו אם מת הלוח בתוך זמנו או שהודה בשעת מיתה או שמת בשמתא, שם גובין מהן אף בלא שבועה. סמ"ע נב

⁶⁰ והסמ"ע (סקמ"ו) נתן טעם דהואיל ואילו היה חי והיה טוען השבע לי היה צריך שבועה א"כ במותו טענינן כן ליורשים. אך בתוס' שבועות דף מ"א (ע"א) ד"ה וכי מה וכו' משמע דלא משום זה דהא בנאמנות סתם מ"מ צריך לישבע, אלא דתקנה בפני עצמה היא. אורים שם יא

⁶¹ אף שמצא הבעל חוב ביד הלוח אחר מיתתו אותן מטלמלין שנתן ללוח, מ"מ אינו גובה בלא שבועה, כ"כ הראב"ד ור' יונה. סמ"ע שם טו

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

ח. שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ... אפי' נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל ... אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה

כבר התבאר במסכת ב"מ דף כ: שאם מת המלוה⁶² ובאים יורשיו לתבוע השטר מהלוה והוא אומר פרעתי לאביכם, והיורשים אומרים לא ידענו אנו שטר זה מצאנו בין שטרותיו שאתה חייב לו, אומרים לו זיל שלם, ואם אמר להם השבעו לי, אם יש בשטר נאמנות שהאמין את המלוה ואת יורשיו עליו גובין בלא שבועה, שהרי אין לו עליהם אלא שבועה שלא פקדנו אבא ומשבועה זו פטרם שהאמינם⁶³.

ואם לא האמין אותם עליו ישבעו בנקיטת חפץ שלא צוה להם אביהם על ידי אחר, ושלא אמר להם בפיו, ושלא מצאו שובר בין שטרותיו ששטר זה פרוע, שאם מצאו שובר עליו היה בחזקת פרוע⁶⁴, והוא שנמצא השטר בין שטרותיו הקרועים⁶⁵, ויכללו בכלל השבועה שלא אמר להם אביהם שהיה לו שטר פרוע בין שטרותיו.

ואפילו היה היורש קטן שהיה מוטל בעריסה כשמת מורישו, או אפילו נולד אחרי מות אביו, הרי זה נשבע כשיגדיל שבועת היורשין ונוטל. ומיהו זה אין צריך לישבע אלא

⁶² שו"ע ונו"כ קה ה

⁶³ סמ"ע שם כ

⁶⁴ מורה שנפרע המלוה מהלוה ולא היה השטר חוב בידו להחזירו לו וכתב עליו שובר. והא דנמצא השובר ביד המלוה ולא ביד הלוה, י"ל שמא הלוה האמין למלוה והפקיד השובר בידו עד שיחפש השטר חוב, וכשלא ימצאו יקח מידו השובר. במ"ע שם כא

⁶⁵ אבל אי לא מצא השטר חוב בין הקרועין, אמרינן דהשטר חוב בחזקתו והשובר הכין המלוה באם יבוא הלוה לפרוע לו פתאום ולא יהיה בידו השטר חוב להחזירו וגם לא יהיה לו אז פנאי לכתוב לו שובר, שיהיה זה שובר מוכן בידו ליתנו לו. ואף אם נמצא השטר חוב בין הקרועין ולא מצאו שובר ביד אביהן המלוה, היו גובין ג"כ בהשטר, והיינו אומרים דנודמן כך שבא השטר חוב בין הקרועין ועדיין לא נפרע. סמ"ע שם כא ופשוט דאין אנו צריכים לידע בבירור שנמצא שטר בין שטרות הקרועים, רק אנו חוששים דלמא מצאו יתומים שובר והשטר בין שטרותיו הקרועים ומכחישים אותו ולכך אנו מטילים שבועה עליהם להודות אמת. ואם נודע לנו בבירור שלא נמצא, אין עליהם שבועה כלל ממצאת שובר דאף דנמצא לא מהני לחוד, ש"ך (סקי"ב).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

שלא מצאתי שובר כו', אבל שלא פקדנו אבא או שלא אמר לי כו' לא, דלאו בר צוואה היה הוואל שאין ראויין לצוות להן בפיו מחמת קטנותן, אין דרכו לצוות להן לפי שעה ע"י אחר, אלא היה כותב הדבר לזכרון, או היה משים הדבר בפי אפוטרופסים⁶⁶.

ט. ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין

והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו

מה אתה טועניני רצוני שתשבע לי חייב

אחת מן השבועות⁶⁷ שתקנו חז"ל⁶⁸ היא שבועת השותפין⁶⁹, והאריסים⁷⁰, ואפוטרופסים שמינו אותם בית דין על היתומים⁷¹, שאחד מהם יכול להשביע את חברו⁷², אם לא נשאר בידו מרכוש השותפות, שמא גזלו

⁶⁶ סמ"ע כג

⁶⁷ שו"ע ונו"כ צג א

⁶⁸ בשו"ע (סימן צה סעיף א) כתב דאע"ג דאין נשבעין על עבדים קרקעות ושמורות, היינו דוקא שבועת התורה, אבל שבועת היסת נשבעין גם על אלו, וכתבו הסמ"ע והש"ך דה"ה שבועת השותפין נשבעין על אלו, דלא אימעמו אלא משבועה דאורייתא, ועי' שער משפט (שם סק"ב), וכתב שם דה"ה דנשבעין שבועת השותפין על טענת קטן, ועי' פת"ש (סימן קעט סק"א) בשם שו"ת שב יעקב שלכאורה נראה שאין נשבעין שבועת שותפין על שמורות, ואפשר דשאני התם שיכול למעון נאבד ונפטר, וכיון שאין השבועה באה לחייבו ממון אין משביעו כמ"ש להלן, אבל במקום שהעסק היה בשמורות וקרקעות, ואינו יכול למעון נאבד, ודאי משביעו גם על אלו, וצ"ע.

⁶⁹ ונקרא שבועת המשנה והיא בכלל שבועה חמורה שנשבע בנקיטת חפץ, כמבואר בסימן פז, ובכלל זה האריסים והאפוטרופסים וכו' (וכן השלוחים בכלל שבועה זו, כמ"ש בשו"ע סעיף ד, ועי' בשער משפט מ"ש לחלק בדין שבועת שליח), כמבואר בשו"ע והוא בכלל הנשבעים ולא משלמין, כמו שיתבאר.

⁷⁰ אדם המעבד אדמת אחרים, על מנת להתחלק עם הבעלים ביבול שתוציא האדמה, לפי המוסכם, כגון שני שלישים לארזים ושליש לבעל השדה וכיוצא בזה.

⁷¹ לפקח על נכסיהם ולטפל בצרכיהם. או ממונה לפקח על נכסי אחרים שאינם נמצאים כאן או שאינם בני דעת. לאפוקי אפוטרופא שמינה האב על בניו לאחר מותו, דאין משביעין אותו שמא ימנע מלהיות אפוטרופא, סמ"ע שם ב אבל כשמינהו הב"ד השיבות הוא לו דהב"ד עושין אותו לנאמן ולא ימנע מלהיות אפוטרופא בשביל השבועה

⁷² תב בקצה"ח (סק"ב) בשם הרש"ל שאם אשת השותף היתה נושאת ונותנת בעסק השותפות, יכול להשביעה. ובפת"ש (ס"ק יא) כתב בשם התומים דאפשר שאפילו פטר את השותף משבועה יכול להשביע את אשתו, אלא א"כ הזכיר גם אשתו בכלל הפטור, וכן מסיק בשעמ"ש (סק"ג).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

במשא ומתן או שלא דקדק בחשבון⁷³ אפילו בטענת ספק⁷⁴. , ותקנו חז"ל שבועה זו משום שמורה היתר לנפשו⁷⁵ לזלזל בממון חבירו בגלל טרחתו⁷⁶.

⁷³ כתב הט"ז לדייק מלשון המור שכתב אף על פי שאינו אומר ודאי אלא סבור אני שתפסת משלי, דמשמע שצריך שיהא חשוד בעיני התובע שיבא לחשוב כך, וזהו לשון סבור אני, אבל אם מודה שאינו חושדו אינו יכול להשביעו בסתם, ומוכיח בן מדברי השו"ע (סימן פז סעיף יא) שאם מוען השותף הנחשד שהתובעו ישבע שחושדו בכך, הדין עמו, משמע שצריך שיחשדנו (עי' נה"מ שם ובסימן רצ סק"א),

⁷⁴ נראה שיכול להשביעו שנהג כדין בעסק השותפות ולא שינה וכו' צא בזה. בנה"מ (סק"א) כתב דדוקא בטענת שמא תיקנו שבועת השותפין, אבל בטענת ברי שיש לנתבע חזקה דאין אדם מעיז, אינו משביעו רק היסת, אם לא שיש עליו שבועת השותפין מכח טענת שמא יכול לגלגל גם על טענת ברי כדמוכח בסעיף יב, עיין שם. ועי' ערך ש"י (בסוף הסימן) מ"ש בשם הירושלמי. ועיין בערוה"ש ובשער משפט כתב בדברי הנה"מ.

⁷⁵ בשו"ת בית שלמה (ח"מ סימן קיג) דן בכמה שותפים במזיגה ואחד מהם ממונה על החשבונות, והתנו שרק שנים מהשותפים יכולים לבקש ממנו לברר החשבון, ורוצה אחד משאר השותפים להשביעו, והממונה על החשבון מוען דחשיב כאילו פטרו אותו משבועה, והשיב שאפילו כתבו בשטר שאינו צריך ליתן חשבון לשום שותף לא חשיב כפטרו, ויכול להשביעו, כמ"ש (בסימן רצ סעיף מז) גבי אפוטרופוס, אלא שם"מ יש לדון כיון שאותו שותף נוטל שכר קצוב, תליא בפלוגתא דסימן צג (סעיף ד) אם יש בו שבועת השותפין, ומספק אינו יכול להשביעו, אלא יקבל בח' סתם, עיין שם.

⁷⁶ ומסתפק בכסף הקדשים בשותפים שאין להם עסק זה עם זה כגון שהוטל עליהם מס על מזיגה וכו' צא בזה, ובסימן קסג ברמ"א (סעיף ג) משמע שצריך שותפים לענין הערכת המס שיכולים להשביעם שבועת השותפין, ואפשר שגם בצבור יש הוראת היתר ע"י היצר לזלזל במעות צבור, או שחושב שגם פלוני אינו אומר אמת, ובערוה"ש כתב דדוקא כשכל שותף נוטל חלק שוה בשותפות יכול להשביע בטענת ספק, משום שמורה היתר שטרח יותר משותפו, אבל כשהשותף נוטל שכר עבור טרחתו, לדיעה שניה ברמ"א (סעיף ד) שאין משביעין מקבל בעיסקא. ה"ה בזה אין משביעין אותו בטענת ספק, עיין שם. ובפעמוני זהב הביא בשם שו"ת מהרי"ט (סימן קה) שכתב ששבועת השותפין אינו משום דמורי התירא, אלא משום שאם לא יוכל השותף להשביע את חבירו מספק, יעכב גם הוא לעצמו מממון השותפות כנגד מה שהוא חושדו, ולכן תיקנו שבועה שלא יהא שום אחד נוקף על חבירו, עיין שם. ועי' שו"ת הר הכרמל (ח"מ סימן ל) בדין שותפים שכל אחד מתעסק לעצמו אלא ששותפים בתשלום המס, אם יכולים להשביע זל"ז שבועת השותפין.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אינו יכול להשביעו אא"כ חושדו בתביעת שתי מעין כסף⁷⁷, ויש אומרים⁷⁸ שצריך גם הודאה במקצת, ויש אומרים⁷⁹ שאף כשכופר הכל יכול להשביעו היסת גם בטענת שמא.

ומי שנתחייב שבועת השותפין יש בו כל דיני גלגול שבועה,

וכן אשה המתעסקת⁸⁰ בעסקי הבעל, כגון שהושיבה בחנות, ובן הבית שהוא נושא ונותן בעסקיו של בעל הבית⁸¹, יכול להשביעם אפילו מספק, אם לא עיכבו משלו כלום, ודוקא כשתתבע כתובתה⁸².

י. חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל

⁷⁷ (והוא קצת יותר מגרם וחצי כסף). ונחלקו הפוסקים כשיש כמה שותפים בתביעה אם צריך תביעה של ב' מעה לכל שותף, עי' בפת"ש (סק"ד). ומדברי הסמ"ע (סק"ו) משמע דבטענת ברי א"צ תביעת ב' מעין כסף, אלא שאפשר שבטענת ברי משביעו היסת דלא בעינן תביעת ב' מעין.

⁷⁸ סמ"ע שם כדעת רש"י והרמ"ה, והמחבר השמיט דבר זה משום שבב"י הכריע דלא כוותיהו, ועי' בש"ך (שם), ועי' פת"ש שהביא מכמה אחרונים שיכול למעון קים לי כדעת הראשונים דבעינן הודאה, אלא שבסוף מסיק דאפשר דלכו"ע בהודאה ש"פ סגי, וכל שנשאר ש"פ בשותפות הוי כהודאה, עיין שם, ונראה דהיינו דוקא כשממון השותפות אינו בעין, אבל כשהוא בעין אפשר דהוי כהילך, אף על פי שהוא ברשות השותף, ועי' בד"ג (כלל קג סימן מט), ובערך ש"י. שוב ראיתי בשעמ"ש (סימן פז סק"ב) שכתב דאף בחובות שאינן בעין חשיב הילך, דכל רכוש השותפות בחזקת שניהם, עיין שם.

ט"ז (ד"ה ס"ד בטור כתב), ובזה א"צ גם תביעת ב' כסף, ואין לומר שלא תקנו היסת כי אם בטענת ברי, דכיון שיש כח בספק להשביעו שבועת המשנה כשעדיין לא תיקנו היסת, ה"ה לאחר תקנת שבועת היסת ה"ז כטענת ודאי דעלמא, והביא ראיה מהא דסימן עה (סעיף יז ברמ"א שם) בדין תביעה פרוצה שברגלים לדבר משביעו היסת אפילו בטענת שמא, והמדרכי מדמי ליה לשבועת השותפין שחייב בטענת שמא, וסיים הט"ז שדבר ברור הוא, ובפת"ש (סוף סק"ה) כתב כן גם בשם הרדב"ז. ובשו"ת רעק"א (סימן נג) דן ג"כ בשיטת הפוסקים אי בעינן הודאה בשבועת השותפין, והביא דברי הרדב"ז והט"ז שבכלל שבועת השותפין יש גם שבועת היסת וממילא גם בטענת שמא, אלא שתמה הגרעק"א מהא דסימן רצ (סעיף יט) גבי אפוטרופוס (שהוא כעין שבועת השותפין) שכתב השו"ע שאם לא היה טענה וכפירה כשיעור ב' כסף אם טוענו ודאי נשבע היסת, משמע דדוקא בטענת ודאי, עיין שם.

⁸⁰ שו"ע ונו"כ שם ובאבהע"ז צו א

⁸¹ רש"י [שבועות מ"ח ע"ב ד"ה וכן הבית] והמור [סעיף ב'] פירשו באחד מן האחין שמתעסק בשביל אחיו, והמחבר תפס לשון הרמב"ם [פ"ט משלוחין ה"ד] סמ"ע שם ד
⁸² שו"ע אבהע"ז שם סעיף ב, ועיי"ש פרמי הלכה זו, ועי' שער משפט (סימן צג סק"ג).

תרומות והנצחות | בנק הדואר | ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

אינו יכול⁸³ להשביע שבועת השותפין, אלא כל זמן שלא חלקו, אבל לאחר שחלקו⁸⁴ אינו יכול להשביע בטענת שמא⁸⁵, דמסתמא מחל לו השבועה בשעת חלוקה⁸⁶, אלא מחרים סתם על מי שגזלו כשהיה שותפו, אבל אם לאחר שחלקו יש לו טענת ודאי יכול להשביעו וגם לגלגל עליו שבועה על כל מה שירצה⁸⁷, ויש אומרים⁸⁸ שאם פטרו מהשבועה שוב אינו יכול לגלגל עליו אח"כ.

⁸³ שו"ע ונו"כ חו"מ שם ו

⁸⁴ וכתב באו"ת דרוקא כשחלקו מדעת שניהם, אבל כשחלק אחד שלא מדעת חבירו (נראה דהיינו אפילו במקום שמדינא יכול לחלוק), חשיבי כלא חלקו. כתב המ"ז שאם בא השותף לתבוע חוב על חבירו שלא מחמת השותפות, יכול להשביע שמא תפס משלו בהיותו שותף עמו, אף על פי שכבר חלקו, ועי' בדבריו באריכות באהע"ז (סימן צו).

⁸⁵ בשער משפט (סק"ז) האריך לדון לשיטת רש"י שגם שבועת השותפין צריך הודאה במקצת (עי' לעיל), ולפי"ז לאחר שחלקו פטור אפילו בהודה במקצת, ואמאי, נימא דאע"פ שבשעת חלוקה לא תבעו להשבע משום שסמך על נאמנותו ומחל לו, אבל עתה שהודה במלה נאמנותו, ואדעתא דהכי לא מחל, עיין שם שהאריך בזה, ונראה דעתו שאם הודה במקצת לכו"ע יכול להשביעו, וכן אם באו עדים שגנב מקצת, עיין שם. ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"ד סימן נה) בשותפים שחלקו ונשאר אצל אחד מהם ממון חבירו מעסק אחר, וכשבא לתבעו רוצה להשביעו, וטוען שלא תבעו לישבע בשעת חלוקה משום שסמך על הממון שבידו, והביא מחלוקת הפוסקים בזה, והמוחקר יכול לומר קים לי, ועי' שו"ת השיב משה (סימן קג), ובאורחיה"מ (דיני שותפים סימן פד) בשם שער אשר (סימן כד).

⁸⁶ אבל בכסף הקדשים כתב שאין הטעם משום שמחלו, אלא כך היתה תקנת חז"ל, ולא פלוג, עיין שם. ומשמע מהא דסעיף ט שאם בשעת חלוקה התנו בפירוש שאינו מוחל השבועה, חייב לישבע אח"כ. ו

⁸⁷ ונראה דהיינו שנודע לו טענת ודאי על מה שהיה בזמן השותפות, ונראה שמשביעו היסת, וסיים בשו"ע שה"ה אם לאחר זמן נתחייב לו שבועה בין של תורה ובין של דבריהם (והיינו שלא מחמת השותפות), יכול לגלגל עליו. בד"ג (כלל ד סימן ב וכלל צח סימן כו) הביא בשם שו"ת מאמר מרדכי (סימן צג) בדין ראובן שטוען על שותפו מזמן שמגיע לו מעסק השותפות סכום מעות, ושמעון טוען הרי לאחר שחלקנו פרעת לי חוב אחר שהיית חייב לי, ואילו כדבריו לא היית פורע החוב, והביא משו"ע (סימן פה סעיף א) בראובן שתובע משמעון מנה בשטר, ושמעון הוציא שטר שמכר לו שדה לאחר השטר, ואילו היה חייב לו היה גובה ממנו חובו, שנשבע היסת על טענתו ונפטר, וה"נ נשבע שמעון היסת שאינו חייב לו ונפטר, ואפילו תפס ממנו חייב להחזיר לו, עיין שם. ועי' אורחיה"מ (כלל למ אות כה) שאם פטר אותו בפירוש מכל שבועה, אינו יכול להשביעו אפילו בטענת ודאי, ושם (באות כו) דן כשהשותף הודה שיש לו בידו משלו, אלא שטוען מחלת לי, שבדאי על שקר לא נתכוין למחול, ועי' מ"ש בפת"ח (ח"א) דיני הלואה (פרק יב) ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"ב סימן קיד).

⁸⁸ שו"ע שם סעיף ז, ובפת"ש הביא שיש חולקים שאף אם פטרו בשעת חלוקה יכול להשביעו אח"כ ע"י גלגול, עיין שם. ובמהנ"א (ה' שותפות סימן ו) כתב שאם מחל לו השבועה בשעה שעדיין לא עשו חשבון ולא היה ידוע כמה מגיע לחלקו, אינו מועיל, דהוי כע"מ שאין לך עלי אונאה דאמרינן דלא ידע ומחיל, עיין שם. ועי' ד"ג (כלל בא סימן א).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

חלקו השותפות⁸⁹ ונשאר דבר ידוע אצל אחרים⁹⁰, או אפילו נשאר אצל אחד מהם דבר קצוב ה"ז כאילו חלקו, אבל אם נשאר אצל האחד דבר שאינו קצוב, שצריך מדידה ומשקל, או שנשאר שום דבר שלא עשו בו חשבון, ה"ז בלא חלקו.

יא. והשביעית משמטת את השבועה

כל דבר ששביעית⁹¹ משמטתו משמטת גם כן שבועתו, שנאמר (דברים טו פסוק ב) וְזֶה דְּבַר הַשְּׁמִטָּה, כלומר אפילו דיבור שמטה משמטת, ואיזה דיבור זו שבועה.

לפיכך שבועת הדיינין וכיוצא בזה שאם היה מודה בו היתה שביעית משמטתו, משמטת גם כן שבועתו, אבל שבועת שומרים והשותפין וכיוצא בהם שאם היה מודה בהם לא היתה שביעית משמטתו לפי שהם פקדון ולא מלוה, אין שביעית משמטת גם כן שבועתו.

יב. עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר ... בעה"ב טרוד בפועליו הוא

⁸⁹ שו"ע ונו"כ שם ח

⁹⁰ כגון שנשאר חוב אצל אחרים וידוע כמה חלקו של כל אחד בחוב זה, דהוי כאין להם כבר דבר משותף, ועי' בפת"ש (שם), שאע"פ שאפשר שהחוב יתקלקל וכיוצא בזה, כיון שידוע כמה יטול כל אחד ממה שיגבו מחוב זה, ועי' להלן. וכתב בכנה"ג (סימן קעו הגה"ט אות קסח) דה"ה אם נשאר חוב של אחרים עליהם שלא חלקו, הוי כידוע חלקו של כל אחד, שבזמן הפרעון יפרע כל אחד חצי החוב, עיין שם. כתב בשו"ת מהרי"ל דיסקין (פסקים סימן לו) דהא דאמרינן שאם נשאר חוב אצל אחרים הוי כחלקו, אפשר שאם כל אחד יכול לגבות החוב שוב הוי בלא חלקו, שהרי עדיין יכולים להעלים אם אחד מהם יגבה החוב, אלא שסיים שנראה דלאחר שחלקו שוב ליכא טעמא דמורי התירא, עיין שם. כתב הסמ"ע דה"ה בשנים שהטילו לכיס והפסידו הכל ולא באו לעשות חשבון הוי בלא חלקו, וכתב בערוה"ש שאם נתיאשו מכך הוי כחלקו, וכן אם נשאר דבר קטן שלא חששו לחלקו, חשיב כחלקו, עיין שם.

⁹¹ שו"ע ונו"כ סז ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת ב"מ דף קג: ודף קיא: ודף קיב: שכל הנשבעין⁹² שבתורה⁹³ נשבעין ולא משלמין, אלא נשבעין להפטר, אבל חכמים תקנו בקצת תביעות שיהיו נשבעין ונוטלין, ומהם, השכיר⁹⁴.

הביצד, השכיר שעושה מלאכה אצל בעל הבית ובא ותבע שכרו, ואמר לו בעל הבית פרעתיך והשכיר אומר לא פרעתי, בין אם יאמר לו בעל הבית פרעתיך כל שכרך בין אם יאמר פרעתי קצתו וקצתו עודני חייב לך, נשבע השכיר כעין של תורה בנקיטת חפץ מפני שהיא שבועת המשנה ונוטל.

וי"א⁹⁵ שבכל סכום נשבע ונוטל. וי"א שאינו נשבע אלא אם כפר בעל הבית בשתי מעין כסף.

וטעמא דתקנה תקנו חכמים לשכיר שיהא נשבע ונוטל, משום דלפעמים ישנן לבעל הבית פועלים הרבה והוא צריך לשלם להם לכל אחד שכרו ביומו, ומתוך שהם הרבה פועלים והוא יתן לכל אחד שכרו הוא טרוד ונבוכ ביניהם, ולא יזכור לאיזה מהם נתן ולא יזהר לא נתן, ומתוך טרדתו יבא לומר למי שלא נתן שנתן לו, ומדין התורה היה נשבע ונפטר, לכך תקנו חכמים משום כדי חייהם דשכירים שאליהם ישאו את נפשם, שהם ישבעו בנקיטת חפץ שלא נתן להם ויטלו, כי הם זכורים יותר שאינם טרודים. וכיון שהוצרכו חז"ל לתקן תקנה זו בבעל הבית שיש לו שכירים הרבה לא פלוג רבנן בין פועל אחד לפועלים הרבה, ותקנו שאפילו אין כאן אלא פועל אחד ואין הבעל הבית טרוד אפילו הכי יהא השכיר נשבע בנקיטת חפץ ונוטל. ואפילו

⁹² שו"ע ונו"כ פט א

⁹³ שבועות מצינו שחייבה התורה לג' ענינים. הא', למודה מקצת, הב', כנגד עד אחד שמעיד נגדו, הג', שבועת שומרין. ובשלשתן הנתבע נשבע להתובע ונפטר. סמ"ע שם א

⁹⁴ ואם יכול להפך השבוע' על בעה"ב עי' בש"ך שם א שמסיק שאינו יכול להפך שבועת נקיטת חפץ כי אם היסת ע"ש שכ' עוד וז"ל מיהו כל זה מיירי כשבעה"ב טוען ברי לי שפרעתיך אבל אם טוען איני יודע אם פרעתיך פשיטא דחייב לשלם להשכיר והשכיר א"צ שבוע' כלל דלא גרע משאר תובע.

⁹⁵ הסמ"ע ב כתב דע שהרמב"ם [פ"ג מטוען ה"ז] כתב והטור [סעיף ג'] הסכים עמו דגם בשכיר אינו נשבע ונוטל כי אם כשהכפירה היא שתי מעין כסף, וכדין שאר שבועות שכתבו הטור והמחבר בריש סימן פ"ה, והמחבר פסק כהראב"ד [שם] וכרבותיו של הרמב"ם דס"ל דשכיר נשבע אפילו על כפירת פרוטה ונוטל מטעם שהשכיר אליו הוא נושא את נפשו, א"כ מה יעשה השכיר שהשכיר עצמו בפרוטה, וכי ילך לו בפחי נפש. והש"ך השיג על המחבר במ"ש אפילו הי' שכרו פרוט' כו' נשבע השכיר והאריך בזה ומסיק דבהנשבעין ונוטלין צריך שיכפור הנתבע בשתי מעין דכמה רבנותא מסכימים לדעת הרמב"ם שס"ל כן הכי נקטינן ובפרט דהוי קולא לנתבע עכ"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

לא היה שכרו אלא פרוטה ובעל הבית אומר נתתיה, נשבע השכיר בנקיטת חפץ בעין של תורה ונוטל⁹⁶.

דף מה:

יג. אומן אומר שתים קצצת לי והלך אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה

כבר התבאר במסכת ב"מ דף קיב: שהנותן טליתו לאומן⁹⁷, והאומן אומר שנים קצצת לי, ובעל הטלית אומר לא קצצתי לך אלא אחד, והילך⁹⁸, אם הטלית ביד האומן והוא בענין שיכול למעון עליה לקוח הוא בידי⁹⁹, נאמן למעון עליה שקצץ עמו עד כדי דמיה במיגו שלקוח הוא בידי. אולם צריך לישיבה בנקיטת חפץ¹⁰⁰. וי"א¹⁰¹ שנשבע רק היסת.

ואם אין הטלית ביד האומן או שהוא בענין שאינו יכול למעון לקוח הוא בידי, הו"ל האומן המוציא מחבירו עליו הראיה, ואם אין לו ראיה נשבע בעל

⁹⁶ לבוש שם.

⁹⁷ שו"ע ונו"כ פ"ה

⁹⁸ דאל"כ הו"ל למימר דאף דאין הטלית ביד האומן חייב שבועה דאורייתא, דמודה מקצת הוא. סמ"ע יט
⁹⁹ שבשעת תביעה לא ראו עדים טלית זה בידו, דיש לו מיגו דהחזרתי לך, אבל אם ראו אותו בידו, אעפ"י שלא מסרוהו לידו בעדים, אין האומן נאמן לומר בתורת לקיחה מסרוהו לידו, דסתם אומן לתקנו לבעל הבית מקבל. סמ"ע כ

¹⁰⁰ אף על גב דאילו היה משתבע לקוח הוא בידי לא היה נשבע אלא היסת, לא דמי דהתם כשמועין לקוח הוא בידי הוא נשבע ונפטר, והו"ל ככל טענות דכופר בכל שנשבע היסת, אבל הכא אינו חפץ להחזיק בגוף המשכון אלא שרוצה שיתנו לו מעותיו והוא יחזיר המשכון, דומה לטענות הנשבע ונוטל המבוארים במשנה דנשבעין ונוטלין, והו"ל כמו שבועת המשנה שצריכה נקיטת חפץ, ואף על גב דמהימנינן ליה מטעם מיגו דלקוח כו', לא אמרינן מיגו להקל בשבועה, לבוש שם וסמ"ע כא.

¹⁰¹ הש"ך ס"ק י השיג על דין זה ע"ש שהאריך ומסיק וכת' ז"ל דכל הנשבעין ונוטלין שנוטלים בשבועתן ומוציאין מבעה"ב אם הם מוחזקין ויש להם מגו נוטלים בלא שבועת נק"ח ואין נשבעים רק היסת עכ"ל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

הטלית בנקיטת חפץ, כמו שיתבאר גבי דין שכיר עם בעל הבית דאומן ושכיר שוין הן¹⁰². וי"א¹⁰³ שאינו נשבע אל היסת.

יד. קציצה ודאי מדכר דכיר ליה

מה שהתבאר לעיל שהשכיר נשבע ונוטל, במה דברים אמורים¹⁰⁴ כשחלוקים על הפרעון, דמשום שבעל הבית טרוד בתשלומי פועליו אינו זוכר לאיזה מהם פרע ולאיזה מהם לא פרע, לכך עקרו השבועה ממנו ונתנוה לשכיר ונשבע השכיר ונוטל, אבל אם הם חלוקים על הקציצה, שהשכיר אומר שלשה קצצת לי ובעל בית אומר לא קצצתי אלא שתיים¹⁰⁵, המוציא מחבירו עליו הראיה, דקציצה מדכר דכירי אינשי ונזכר הבעל הבית כמה קצץ, וצריך השכיר להביא ראיה שקצץ שלשה.

ואם לא הביא ראיה אף על פי שכבר נתן לו השתים והרי הוא כופר בכל או שאומר לו הילך¹⁰⁶, לא סגי שישבע הבעל הבית שבועת היסת אלא צריך לישבע בנקיטת חפץ, דאע"ג דקציצה מדכר דכירי אינשי, מכל מקום משום כדי חייו דשכיר שלא ילך בפחי נפש והוא אליו נשא נפשו, חשו חכמים שמא מתוך שהוא טרוד בתשלומי פועליו שכח נמי הקציצה¹⁰⁷.

¹⁰² אלא שבסתם שכיר אין בידו מה ממלאכתו שיתפוס להיות נאמן במינו דלקוח, לכך כתב דין זה שחילק בו בין יש לו בידו או לא, באומן. אבל הטור [סעיף ט'] והרמב"ם פ"א משכירות [ה"ח] כתבו, דאם לא הביא אומן ראיה והבעל הבית כופר הכל, נשבע בעל הבית היסת ונפטר. ומשמע לכאורה דחילקו בין שכיר לאומן, דשכיר הוא שכיר יום ואין לו אלא שכירות יומן, ויותר עני מאומן. ועיין דרישה שם הוכחתי לשון המגיד משנה [שם] דמוקי להרמב"ם דמיירי דוקא בתבעו לאחר זמנו, דאז גם בשכיר אינו נשבע אלא היסת. סמ"ע כג לדינא נלפע"ד עיקר דנשבע כאן הבעל הבית רק היסת כשאינו מודה מקצת. ש"ך שם יא

¹⁰³ שו"ע ונו"כ שם ד

¹⁰⁴ פירוש, והשכיר מודה לו אלא שאמר שקצץ עמו בג' והשלישי עדיין חייב לו, אבל אם לא היה השכיר מודה לו שנתן לו השתים, כבר נתבאר דכשהן מחולקין בפרעון שהשכיר נאמן לישבע ליטול סמ"ע שם טו

¹⁰⁵ אם בעל הבית מודה לו במקצת, צריך לישבע לו שבועה דאורייתא כשאר נתבע, ולא כתבו המחבר מפני שהוא פשוט, ולא כתב אלא החידוש שגם בכופר הכל צריך לישבע שבועה חמורה, וק"ל. סמ"ע שם טז

¹⁰⁷ ותקנו להטיל עליו שבועה חמורה, מכל מקום לא רצו לגמרי לעוקרה ממנו כמו בפרעון, משום דברוב פעמים קציצה מדכר דכיר ואמרו שהבעל הבית ישבע כעין דאורייתא ויפטר, לפיכך כיון דשבועה זו גם כן משום תקנת שכיר החמירו בה, לא החמירו אלא כששכרו בעדים ולא ידעו כמה פסק לו ותבעו בזמנו, כמו שתקנו בשבועת הפרעון היכא דשכיר נשבע ונוטל,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

טו. עבר זמנו ולא נתן לו הרי זה אינו נשבע ונוטל חזקה אין

בעל הבית עובר בבל תלין

בשבועת השכיר דוקא בו ביום שהוא זמן הפרעון של השכיר מן התורה, שכיר יום כדינו ושכיר לילה כדינו עשו תקנה זו, אבל לאחר שעבר זמנו חזר דינו להיות כשאר תובע¹⁰⁸.

טז. אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך

מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך

בשבועת השכיר¹⁰⁹ אם שכרו שלא בעדים או שתבעו אחר זמנו, אין בעל הבית צריך לישבע אלא היסת שלא קצין לו אלא מה שכבר נתן לו או שלא נשאר לו אצלו אלא מה שאומר לו הילך, במינו שלא שכרתיך כדין כל הטענות.

יז. שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך

שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו

דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך יכול

לומר לו נאנסו דאפקיד ליה בשטרא

כבר התבאר במסכת ב"ב דף ע: שאין חילוק¹¹⁰ בין המפקיד אצל חברו בעדים או שלא בעדים, אלא אחד המפקיד או המשאיל או המשכיר את

¹⁰⁸ בלבוש כתב המעם שכיון שעבר זמנו על ידי סבה מה שוב אינו טרוד בתשלומי פועליו. ועיין סמ"ע שהקשה ולפי דבריו, אם הבעל הבית אמר אחר זמנו שפרעו תוך זמנו, לא היה נאמן הבעל הבית כיון שאז היה טרוד, וזה אינו כדאיתא בגמרא [ב"מ ק"ג ע"א]. אלא המעם, דחזקה היא דאין הפועל משהה שכירתו לאחר זמנו, אם לא שתבעו בזמנו ולא נתנו לו, וכמו שמבאר ואזיל. ולא כעיר שושן [סעיף ג'] שכתב ז"ל, שבתוך זמנו הבעל הבית טרוד בתשלומי פועליו ולקיים מצות ביומו תתן שכרו, אבל לאחר זמנו אינו טרוד בפועליו. ועיין דרישה.

¹⁰⁹ שם

¹¹⁰ שו"ע ונו"כ רצו א ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

חבירו בעדים או שלא בעדים דין אחד יש להם לענין השבועה מן התורה, שכיון שהודה שהפקידו אצלו או השכירו לשומרו בשכר או השאילו לו הרי היה שומר וצריך לישבע שבועת השומרים. ועל אף ששלא בעדים יש לו מינו שהיה כופר י"א¹¹¹ שאין אומרים מינו לפטרו משבוע. ויש אומרים שאומרים אנו מינו ליפטר משבועה אך כאן שאין מינו טוב הוא זה דהוה מינו דהעזה, שאין אדם מעיז פניו לכפור דבר ולומר לא היו דברים מעולם בדבר שחבירו יודע בברי שהוא משקר.

אם הוא טוען הך טענה לא הפקדת בידי מאומה ולא השכרתני ולא השאלתני, או שאומר אמת השאלתני או הפקדת בידי או השכרתני אבל החזרתני לך, נשבע היסת ונפטר כשאר כופר בכל¹¹².

ואפילו הפקיד בידו בשטר או השאילו או השכירו בשטר, נאמן לומר החזרתני לך במינו שהיה יכול לומר נגנב אם הוא שומר חנם, ונאנס אם הוא שומר שכר, ומתה מחמת מלאכה אם הוא שואל¹¹³. אולם כאן לפי שאינו

¹¹¹ וז"ל הלבוש ולא פטרינן ליה משבועה דאורייתא במינו שהיה יכול לומר לא הפקדת אצלי או לא השכרתני או לא השאלתני, דלכלל שומר לא בא ואין עליו שבועה כלל מן התורה דהו"ל כופר בכל, דלא אמרינן מינו להפטר משבועה אלא לפוטרו מלשם. ונ"ל טעמא משום דס"ל כשאדם טוען לפטור עצמו ממזון בטענותיו, הוא במחשבתו מקבל עליו כל חומרות שבועות שבעולם כדי להחזיק דבריו שיאמינו לו טענותיו, וא"כ אין זה מינו טוב דנימא אם היה רוצה היה טוען טענה הפוטרו אפילו משבועה, אדרבה ברצון הוא טוען טענה זו לחייב עצמו בשבועה כדי שיאמינו לו לפוטרו בשבועתו מחיוב מזון, ואנו היאך נפטרנינו משבועה מטעם מינו, הוא עצמו לא חשב להפטר, משא"כ במינו דמזון מפטור לפטור. זה נ"ל סברת האומרים שאין אומרים שום מינו לפטור משבועה,

¹¹² אף שאין פטרינן משבועה דאורייתא במינו דאי בעי היה טען הכי, מ"מ אם טען כן שלא הפקידו בידו מעולם כלום או החזרתיהו לך, פטור בטענה זו משבועת השומרים דאורייתא ואינו נשבע אלא היסת, והיינו דוקא כשאין ביד המפקיד שטר שהפקיד בידו. סמ"ע שם ג

¹¹³ בתשו' הרדב"ז ח"א סי' ו' כתב דשואל כלי כסף בשטר אינו נאמן לומר החזרתני במינו דנשבר מחמת מלאכה דמינו זו אינה טובה דאי הוי טעין כן אומרים לו הבא השברים יע"ש. ולפי דבריו צריך לומר דהרמב"ם (פ"ב משכירות ה"ב) והמחבר מיירי שהנבילה אינה שוה כלום דאם לא כן ליכא מינו. ולי נראה דאף בכהאי גוונא נאמן במינו לפי מה שכתבו הנמוקי יוסף בפרק השואל (נה, ב מדפח"ר ד"ה דינא) והרב לקמן סימן שד"ס ס"ב בהגה דאם א"ל השואל להמשאל טול לך השברים ונאנס לאחר מכאן ונאבדו לגמרי הוי כאילו נאנסו ברשות המשאל ופטור, וע"ש בסמ"ע (סק"ז), וא"כ אכתי אית ליה מינו מעליא דאי בעי אמר דנשבר מחמת מלאכה ואמרת לך טול השברים ואח"כ נאנסו דפטור לגמרי. אך לפי מה שכתב הסמ"ע סי' ק"ח ס"ק י"ז דהא דנאמן לומר החזרתני במינו דנאנסו אף על גב דנאנסו לא שכח מ"מ אין בה העזה כל כך כמו בהחזרתני לך משום הכי חשיב מינו, וא"כ בנידון זה כיון דאינו פטור מאונס השברים אלא אם כן אמר למשאל טול את שלך א"כ שוב לא מהימן לומר בשואל בשטר [לומר] החזרתני במינו דנאנסו דהא יצטרך להחזיר השברים אם לא שיאמר ג"כ אמרתי לך טול את שלך ונאנסו א"כ יצטרך להעיז ולטעון ג"כ טענה דלא שכח ומינו דלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

נפטר אלא מטעם הך מזג אף על פי שהוא כופר בכל, צריך לישבע על טענה זו שבועה דאורייתא¹¹⁴ בנקיטת חפץ כאילו היה נשבע אם היה טוען אלו הטענות¹¹⁵. וי"א¹¹⁶ שנשבע מדרבנן, שבועה כעין דאורייתא בנקיטת חפץ¹¹⁷.

יח. המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים בשטר צריך להחזיר לו בעדים

אפילו הפקידו אצלו בעדים, אם לא ראוהו עתה בידו נאמן לומר החזרתיו לך או נתתו לי במתנה במיגו דהחזרתיו לך. וכבר התבאר במסכת כתובות דף פה: וב"ב דף מו.

שכיה לא אמרינן. אך לפי מה שהעלה הש"ך בכללי המיגו (סקכ"ב) דאמרינן מיגו דלא שכיה אם כן הכא נמי הוי מיגו מעליא ונאמן לומר החזרתיו במיגו. שער משפט שם

¹¹⁴ משמע לכאורה דהיינו ש"ד ממש וכן כתב הב"ח להדיא דדעת הרי"ף והטור דהיינו ש"ד דלא כהתו' בפ' המוכר את הבית (דף ע' ריש ע"ב) שכתבו דהיינו שבועה דרבנן. ש"ך שם ג. מדברי הסמ"ע סימן קכ"א (סקי"ד) נראה דהוא שבועת התורה ממש ומשום דאינו נאמן לומר החזרתיו [אלא] במיגו דנאנסו מש"ה צריך שבועת התורה ממש כמו בנאנסו ע"ש. קצוה"ח שם ב וכן נקט לעיקר

¹¹⁵ ואין אומרים בפקדון אם אמת שהחזירו שטר ביד המפקיד מאי בעי ה"ל ליטלנו מידו כשהחזירו, י"ל דסמך אטענת מיגו שבידו לטעון נאנסה מיד, משא"כ בשטר שביד המלוה על הלוח דאינו נפטר בטענת אונסין דהא הלוח חייב באחריות הלואתו אף באונסין. סמ"ע שם

¹¹⁶ ולפע"ד דגם הטור והע"ש שכתבו שבוע' דאורייתא לאו ש"ד ממש קאמרי אלא שבועה כעין דאורייתא קאמרי ולא באו אלא לומר דצריך לישבע בנקיטת חפץ דודאי לא אשכחן ש"ד אלא בטענת נאנסו דרמא רחמנא שבועה עליה דאל"כ כל א' יטעון נאנסו ואין הלה מכיר בשקרו משא"כ בטוען החזרתיו שהלה מכחישו ליכא כאן ש"ד אלא דצריך נק"ח כעין של תורה וכ"כ הסמ"ג עשין פ"ט ממש כהרמב"ם וכל זה ברור ונ"מ בין שבועה דאורייתא ממש ובין שבועה כעין דאורייתא לענין נחת' לנכסיה וכן לענין היפוך וכן לענין חשוד כדאיתא בס' פ"ז ס"ט וי"ג ועוד יש שאר נפקותו' ודוק. ש"ך שם, ועיין קצוה"ח שם מה שהשיג, ועיין נתיה"מ וחי' רע"א שם

¹¹⁷ עיין תומים בכללי מיגו סי' קי"ב שהקשה דלאו מיגו הוא, דיש לומר דעושה כן בכדי שיהיה יכול להפך או משום נחתין לנכסיה. ולפענ"ד נראה דהך מיגו דהחזרתיו לא דמי לשאר מיגו, דהכא טעמא אחרינא איכא, משום דהוא יכול לטעון נאנסו שוב אינו נזהר ליקח שטר שסומך על טענת נאנסו וכמ"ש הסמ"ע בס"ק ג', ע"ש, ויכול הוא לישבע שנאנסו ואף שבאמת לא נאנסו רק החזיר, כיון שהמפקיד כיחש גם זה מכלל אונס הוא וכנאנס או נגנב דמי. נתיה"מ שם א

